

ANALÝZA ČIEN VIANOČNÉHO CESTOVANIA

porovnanie decembrových cien leteniek a vlakových lístkov z
Bratislavy (SK) do 12 európskych destinácií.

GREENPEACE

FACTSHEET - DECEMBER 2023

OBSAH

ÚVOD	3
ROZSAH ANALÝZY	3
KLÚČOVÉ ZISTENIA	4
KLÚČOVÉ ÚDAJE O TRASE	5
NOČNÉ VLAKY	6
POŽIADAVKY GREENPEACE	7
Požiadavky na spravodlivé ceny leteníek a vlakových lístkov	7
Ako uľahčiť prechod zo vzduchu na koľajnice	8
Ako zlepšiť železničnú dopravu	8
PRÍLOHA: METODIKA	9

ÚVOD

Obdobie Vianoc a Nového roka je jedným z najrušnejších a najobľúbenejších období cestovania v Európe. Koncom roka cestuje približne 250 miliónov Európanov. Cestujú v priemere 500 km, aby navštívili priateľov a rodinu alebo išli na dovolenku. Približne jeden z piatich ľudí si rezervuje dovolenku tri mesiace vopred a väčšina dva až jeden a pol mesiaca vopred. Pri výbere dopravného prostriedku na cestu zohráva pre spotrebiteľov dôležitú úlohu cena a jednoduchosť rezervácie.

Keďže milióny Európanov si plánujú zimné cestovanie, organizácia Greenpeace analyzovala cenové rozdiely medzi lístkami na vlak a lietadlo a jednoduchosť systémov rezervácie vlakových a leteckých lístkov. Vybrali sme tri decembrové termíny a porovnali sme náklady na cestovanie vlakom a lietadlom medzi Bratislavou a dvanástimi destináciami vo zvyšku Európy v týchto termínoch. Výsledky vykresľujú obraz dopravného systému, ktorý je stále výrazne vychýlený v prospech lietania (lietadlom, nie na saniach).

Cestovanie do zahraničia alebo domov za rodinou vlakom do/z Bratislavy do dvanástich nami analyzovaných destinácií stojí v priemere takmer dvakrát toľko ako rovnaká cesta lietadlom. Pozitívom sú aspoň tri trasy, na ktorých bol vlak vždy alebo takmer vždy lacnejší, a to do Amsterdamu, Berlína a Varšavy.

ROZSAH ANALÝZY

Na jeseň v roku 2023 Greenpeace analyzoval dvanásť cezhraničných trás z Bratislavy a do Bratislavy, ktoré je možné absolvovať lietadlom a vlakom. Analýza sa zamerala na cenu a sekundárne na jednoduchosť rezervačných systémov.

Medzi 12 analyzovaných trás patria Amsterdam, Barcelona, Berlín, Brusel, Kodaň, Kolín nad Rýnom, Londýn, Miláno, Paríž, Rím, Benátky a Varšava.

Všetky trasy boli analyzované pre tri cesty v každom smere 21., 23. a 28. decembra. Ide o jedny z najvyťaženejších cestovných dní v Európe počas roka.

Podrobnosti o metodike nájdete na konci tohto dokumentu.

KLÚČOVÉ ZISTENIA

- Pri všetkých analyzovaných cestách stál vlak v priemere takmer dvakrát viac ako let (+ 93 %).
- Na 9 z 12 trás bolo lietadlo v priemere lacnejšie ako vlak.
- Len na trase Bratislava–Berlín bol vlak vždy lacnejší ako lietadlo. Na trase Bratislava–Amsterdam a Bratislava–Varšava bol vlak v priemere lacnejší pri 5 zo 6 analyzovaných ciest.
- Najdrahšou vlakovou trasou je trasa z Londýna a do Londýna, kde vlak stojí v priemere 4,5-krát viac ako let. Druhou najdrahšou vlakovou trasou je trasa z a do Barcelony (4,3-krát drahšia), za ňou nasledovalo Miláno (2,4-krát drahšia).
- Najväčší cenový rozdiel medzi vlakmi a znečisťujúcimi letmi bol zistený pri ceste do Londýna 21. decembra. Cesta vlakom stála 189.50 EUR, čo je 7,6-krát viac ako stále znečisťujúci let so spoločnosťou Wizz Air (24.99 EUR).
- Absolútne najdrahšie lístky na vlak boli na trase z Barcelony a do Barcelony s priemernou cenou 309.60 EUR, nasledované trasou z Londýna a do Londýna za 294.08 EUR.
- Absolútne najlacnejšie priemerné ceny vlakov boli zistené na trase Bratislava–Berlín s priemernou cenou 35.67 EUR, nasledovala trasa Bratislava–Varšava, kde vlak stál vždy 42 EUR.
- Na väčšine trás, kde je možné využiť denné aj nočné vysokorýchlostné vlaky, sa zistilo, že nočný vlak je lacnejší ako denný.
- Z 12 destinácií majú len 2 priame vlakové spojenie s Bratislavou (Berlín a Varšava). Z Bratislavy sa lieta priamo do 4 analyzovaných destinácií, čo je tiež nízky počet v porovnaní s ostatnými hlavnými mestami EÚ. Z tohto dôvodu sa v tejto analýze čiastočne zohľadnilo letisko Viedeň.
- Všetkých 12 analyzovaných trás sa dá absolvovať nočnými vlakmi, väčšina z nich cez Viedeň.
- Ceny vlakov sú predvídateľnejšie ako ceny letov. Zatiaľ čo najdrahší “najlacnejší” let na 6 cestách na trase Bratislava–Londýn stál približne 7-krát viac ako najlacnejší let (173 EUR oproti 25 EUR), najväčšie rozpätie v cenách vlakov bolo zistené na trase Bratislava–Paríž, kde najdrahší vlak stál 3,4-krát viac ako ten najlacnejší. Vo všetkých ostatných prípadoch bol cenový rozdiel medzi najlacnejším a najdrahším vlakom na trase len približne 100 % (s výnimkou jedného dňa z Ríma z dôvodu nedostupnosti nočného vlaku).
- Zatiaľ čo doslova všetky letecké spoločnosti predávali letenky na zimnú sezónu viac ako tri mesiace vopred, väčšina železničných spoločností začala predávať letenky alebo poskytovať cestovné poriadky až v druhej polovici októbra, vrátane ZSSK, DB a nočných vlakov ÖBB.

KLÚČOVÉ ÚDAJE O TRASE

	Cena vlaku vs. letu (x-krát viac)	Let je lacnejší v X zo 6 dní	Rozsah ceny letu (€) ¹	Rozsah ceny vlaku (€)	Priamy let	Počet prestupov vlakom	Nočný vlak v cene
Bratislava–Londýn	4,5	6	25–173	189–368	Ryanair, Wizz Air	2–3	áno
Bratislava–Barcelona	4,3	6	51–104	286–359	žiadny	4	áno
Bratislava–Miláno	2,4	5	19–86	59–111	Ryanair	1	áno
Bratislava–Rím	2,2	5	28–113	69–190	Ryanair (2/týžd.)	1	áno
Bratislava–Brusel	2,1	5	32–168	69–119	Ryanair (2/týžd.)	1–2	áno
Bratislava–Kodaň	2,1	5	42–131	115–153	žiadny	2	áno
Bratislava–Paríž	1,5	4	50–229	70–238	žiadny	1	áno
Bratislava–Benátky	1,2	3	33–77	48–62	žiadny	1	áno
Bratislava–Kolín	1,1	3	60–107	55–108	žiadny	1	áno
Bratislava–Varšava	0,77	1	38–77	42	žiadny	0	áno, priamy
Bratislava–Amsterdam	0,71	1	54–287	60–114	žiadny	1	áno
Bratislava–Berlín	0,30	0	91–196	29–49	žiadny	0	áno, priamy

¹ Ide o rozpätie cien najlacnejšieho možného cestovného lístka v rámci šiestich analyzovaných ciest: do a z Bruselu 21., 23. and 28. decembra.

NOČNÉ VLAKY

V zime odchádzajú z Bratislavy len dva nočné vlaky: jeden do Berlína a jeden do Varšavy. Oba prevádzkuje maďarská železničná spoločnosť MAV. SŽ prevádzkujú jeden vnútroštátny nočný vlak medzi Bratislavou a Strážskym, súkromná česká železničná spoločnosť Regiojet prevádzkuje nočný vlak medzi Košicami a Prahou. Počas leta premáva z Bratislavy do chorvátskeho Splitu nočný vlak ÖBB Nightjet.

Do ostatných 10 analyzovaných destinácií sa dá dostať nočným vlakom z Viedne.

POŽIADAVKY GREENPEACE

Požiadavky na spravodlivé ceny leteniek a vlakových lístkov

S výnimkou saní ťahaných sobmi je cestovanie vlakom najšetrnejším spôsobom dopravy v Európe. Železničná doprava produkuje o 80 % menej emisií oxidu uhličitého na osobu a kilometer ako lietanie. Napriek tomu EÚ naďalej poskytuje leteckej doprave, ktorá poškodzuje klímu, konkurenčné daňové výhody oproti železničnej doprave, napríklad tým, že od železničných prevádzkovateľov vyžaduje, aby platili dane za energiu, ktorú spotrebujú a sami vyrobia, zatiaľ čo letecké spoločnosti takúto povinnosť nemajú.

Doprava je jediným odvetvím v EÚ, v ktorom [emisie uhlíka, poškodzujúce klímu, rastú](#). V záujme zníženia emisií musia vlády urýchlene uprednostniť financovanie a zlepšenie železničnej dopravy pred znečisťujúcimi lietadlami, a to znížením daňových výhod pre leteckú dopravu, rozšírením a zlepšením železničných spojení v celej Európe, zjednodušením systémov rezervácie vlakových lístkov, financovaním dostupných klimatických lístkov pre všetkých obyvateľov Európy a posilnením ekologickej dopravnej infraštruktúry, ktorá umožní bezproblémové cezhraničné cestovanie po železnici.

- Zaviesť vnútroštátne, jednoduché a cenovo dostupné klimatické lístky vrátane vnútroštátneho úseku cezhraničného vlakového spojenia (ako je to už v prípade rakúskeho klimatického lístka).
- Zaviesť celoeurópsky cestovný lístok platný pre všetky druhy verejnej dopravy, ktorý by bol cenovo dostupnejší a jednoduchší ako cestovný lístok Interrail, železničný predplatný/mesačný lístok podľa vzoru veľmi úspešných národných klimatických lístkov v Nemecku, Rakúsku, Maďarsku, Slovinsku atď.
- Postupné zrušenie oslobodenia od DPH na letenky a oslobodenia od dane z kerozínu.
- Zlepšiť dostupnosť železničnej dopravy, počnúc znížením/odpustením DPH na vlakové lístky a zavedením (väčšieho počtu) rodinných a sociálnych cestovných lístkov pre cestujúcich s nízkymi príjmami.
- Zníženie alebo vynechanie poplatkov za prístup na trať pre vlaky.
- Zlepšiť práva pracovníkov (formy zamestnávania, zmluvné dojednania, vzťahy s odbormi, kolektívne vyjednávanie, rovnováha medzi pracovným a súkromným životom atď.) a zabrániť daňovej optimalizácii, najmä zo strany nízkonákladových leteckých spoločností.
- Ukončenie akýchkoľvek dotácií pre letiská a letecké spoločnosti.
- Zaviesť dane z leteniek na pokrytie vplyvu leteckej dopravy na klímu a životné prostredie.

- Vyšetrenie príslušných vnútroštátnych orgánov v súvislosti s nekalými obchodnými praktikami a predátorskými cenami uplatňovanými v osobnej leteckej doprave.

Ako uľahčiť prechod zo vzduchu na koľajnice

- Zákaz všetkých reklám leteckých spoločností.
- Zákaz letov na krátke vzdialenosti s primeranou vlakovou alternatívou.

Ako zlepšiť železničnú dopravu

- Predaj lístkov na diaľkové vlaky v dlhšom časovom predstihu (minimálne štyri mesiace).
- Akceptovanie online lístkov vo všetkých krajinách a od všetkých železničných spoločností (napr. poľské železnice neakceptujú online lístky predávané inými železničnými spoločnosťami, ak sa cesta začína v Poľsku).
- Rovnaké ceny/ponuky na tú istú cestu vo všetkých predajniach leteniek.
- Zaviesť integrovaný systém predaja cestovných lístkov a platieb v celej EÚ, aby sa cestujúcim uľahčila rezervácia cesty vlakom, na ktorej sa podieľajú rôzni prevádzkovatelia, a zaviesť povinnosť železničných spoločností predávať priebežné cestovné lístky s cieľom chrániť práva cestujúcich.
- Jednotný informačný systém o cestovnom poriadku vlakov.

PRÍLOHA: METODIKA

- Všetky analyzované trasy sú vzdialené menej ako 1 500 km (lety na krátke vzdialenosti).
- Analýza sa uskutočnila v období od 7. do 27. novembra 2023.
- Cesty sa môžu uskutočniť buď vlakmi a letmi s príchodom v ten istý deň (najneskôr do 1.00 hod. nasledujúceho dňa), alebo nočnými vlakmi vrátane potrebných prípojev, pričom celkový čas cesty nesmie presiahnuť 24 hodín (a bez nástupu alebo prestupu medzi 1.00 a 4.30 hod.). Vlakové prípoje podľa týchto definícií boli označené ako "primerané/rozumné".
- Trasy s časom cesty vlakom kratším ako šesť hodín boli vylúčené, ak neexistuje priamy let (napríklad Bratislava - Budapešť), ako aj trasy, kde sú potrebné dva prestupy (napríklad Bratislava - Ľublána).
- Ceny boli prevzaté len z oficiálnych webových stránok leteckých a železničných spoločností. Ak je možné kúpiť jeden cestovný lístok na trasu prevádzkovanú viacerými železničnými operátormi, cena sa zvyčajne preberá z webovej stránky železničného operátora z krajiny odletu alebo od železničného operátora, ktorý je schopný lístok predať. Ak sa cena zdala neprimerane vysoká, cena sa overila aj u ostatných zúčastnených železničných prevádzkovateľov. Nebolo možné vždy

skontrolovať všetkých železničných prevádzkovateľov, ktorí predávajú lístky na danú trasu.

- Greenpeace si vždy vybral najlacnejšiu dostupnú možnosť letenky (2. trieda, ekonomická trieda, bez dodatočných rezervácií, bez poplatkov za batožinu, nevratné letenky atď.). Zľavové karty, individuálne predplatné a dlhodobé cestovné lístky sa nebrali do úvahy.
- Do úvahy sa brali len lety, ktoré zahŕňali maximálne jeden prestup s maximálnym časom čakania sedem hodín na letisku prestupu. Aj vlakové trasy boli obmedzené na maximálne jeden prestup viac, ako bolo potrebné. (Ak je k dispozícii priamy vlak, uvažovalo sa len o 1 prestupe, ak je potrebný jeden prestup, uvažovalo sa najviac o 2 prestupoch; Okrem toho, ak vlaky na priamych trasách neboli k dispozícii, uvažovalo sa o trasách s viacerými prestupmi).
- Nočný vlak bol pre túto analýzu prvou voľbou.
- Prestupné lety sa skúmali len vtedy, ak priamy let stál 80 EUR alebo viac. Vo všeobecnosti sa prestupné spoje brali do úvahy len vtedy, ak boli aspoň o 10 % lacnejšie ako priamy let.
- Pri letoch sa brali do úvahy všetky letiská "patriace k jednému mestu" (napr. všetky štyri londýnske letiská).
- Pri trasách, na ktorých neexistuje priame letecké spojenie z Bratislavy, sa kontrolovali priame lety z Viedne a posudzovali sa, či sú vrátane nákladov na vlakové lístky medzi mestami lacnejšie ako prestupné lety z/do Bratislavy.
- Ceny letov a vlakov boli skúmané v ten istý deň pre danú trasu. Dni prieskumu sú uvedené vo verejných dostupných dátových hárkoch.